PM

Datum: 2026-03-31

Tillgänglighet, framkomlighet och utrymning med hjälp av räddningstjänsten

Räddningstjänsten Väst är rådgivande gentemot Falkenbergs respektive Varbergs kommun i detalj-, områdes-, översiktplanearbete och liknande. Som stöd vid bedömningar använder sig räddningstjänsten av Boverkets byggregler samt den kapacitet som räddningstjänstens utryckningsfordon, efter praktiska försök, bedöms besitta.

Denna information ska kunna användas som bedömningsunderlag för Räddningstjänsten Västs tillgänglighet till fastigheter i samband med utrymning och släckinsats.

Räddningsväg

Vid dimensionering av exempelvis allmän väg, gårdsytor och gränder ska hänsyn tas till att räddningstjänstens fordon ska kunna komma fram. Det vanliga vägnätet ska klara minst samma krav som en räddningsväg. Dimensionering bör ske enligt Trafikverkets föreskrift *Vägar och gators utformning (VGU),* för typfordon, utryckningsfordon.

För att underlätta släckinsats och minimera insatstiden bör räddningsfordon komma så nära byggnadens entré som möjligt, dock ska ej slangar och material behöva transporteras mer än 50 meter. Dessutom bör gångavståndet vara högst 50 meter om nödutrymning avses ske med bärbara stegar. Om nödutrymning förutsätts ske med hjälp av räddningstjänstens utrustning, och befintligt gatunät eller motsvarande inte ger erforderliga åtkomstmöjligheter, ska en särskild räddningsväg anordnas. Det ska vara god framkomlighet vid inkörning till räddningsväg, inga hinder så som träd, lyktstolpar, betongsuggor eller parkerade bilar får inskränka på räddningsvägens fria mått. Om räddningsfordon förväntas passera över kantstenar får höjden på kantstensvisningen högst vara 6 cm. Den maximala höjden på kantsten med fas 45° är 13 cm.

Krav på utförande av räddningsväg

Nedan beskrivs kraven på utförande av räddningsväg i Tabell 1 och Figurerna 1-4. En räddningsväg ska även vinterväghållas.

Tabell 1: Krav på utförande av räddningsväg.

Underlag	Hårdgjort ytlager av grus, asfalt eller liknande *
Fri portalbredd	3,5 meter
Fri höjd	4,0 meter
Fri vägbredd	3,0 meter
Högsta längdlutning	8 %
Högsta tvärfall	2 %
Minsta vertikalradie	50 meter (Figur 2)
Minsta innerradie	7,0 meter (Figur 3 & 4)
Minsta hinderfria radie	12,5 meter (Figur 3 & 4)
Minsta axeltryck / bärighet	100 kN (se nedan för axeltryck på körbart bjälklag)

* *Gräsarmering har tidigare varit ett alternativ men Räddningstjänsten Väst rekommenderar att gräsarmering inte används vid nyprojektering.*

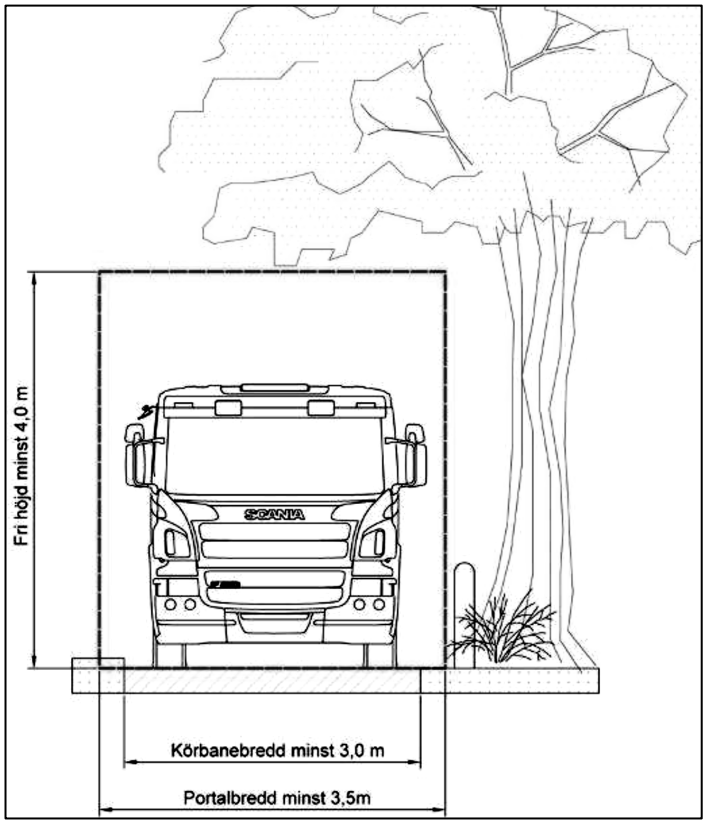

Figur 1: Körbanebredd, portalbredd och fri höjd.

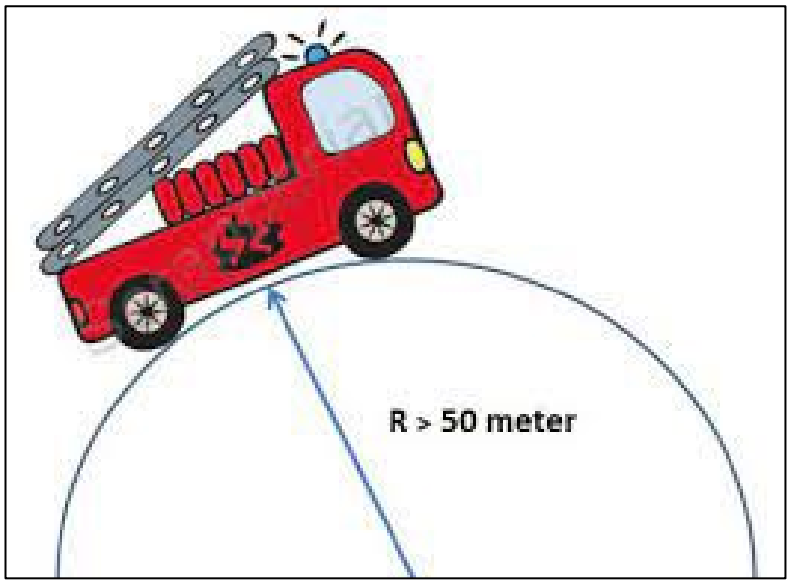

Figur 2: Minst 50 meter i vertikalradie.

Körbart gårdsbjälklag som spänner över exempelvis parkeringsgarage ska utformas enligt angivna krav för räddningsväg och uppställningsplats. Dimensionerande totalvikt dimensioneras enligt ett av följande:

1. Om avstånd från uppställningsplats för räddningsenhet på gatan till angreppsvägar (entréer) understiger 50 meter, samt vinden är tillgänglig med höjdenhet från fler uppställningsplatser än den körbara gården, gäller:
   - Dimensionerande totalvikt och inverkan av bromskraft ska lägst motsvara lastgrupp beskriven i Boverkets Konstruktionsregler, BKR, avsnitt 3:431. Lastgruppen motsvarar ett tungt räddningsfordon placerad på ogynnsammaste sätt inom det område som kan trafikeras.
   - Utöver skylt för räddningsväg monteras tilläggsskylt som beskriver att endast ETT tungt räddningsfordon får köra in på gården.

2. Om avstånd från uppställningsplats för räddningsenhet på gatan till angreppsvägar (entréer) överstiger 50 meter, eller om vinden endast kan nås med höjdenhet från gården, gäller:
   - Det körbara gårdsbjälklaget behöver i samråd med räddningstjänsten dimensioneras för ytterligare last för att bära upp flera utryckningsfordon.

I räddningsvägens kurvor bör den inre radien vara minst 7,0 meter samt ha sådan breddökning och hinderfritt område före, genom och efter kurvan att stegfordon kan framföras, se Figur 3 & 4 nedan. Den minsta hinderfria radien ska bara 12,5 meter.

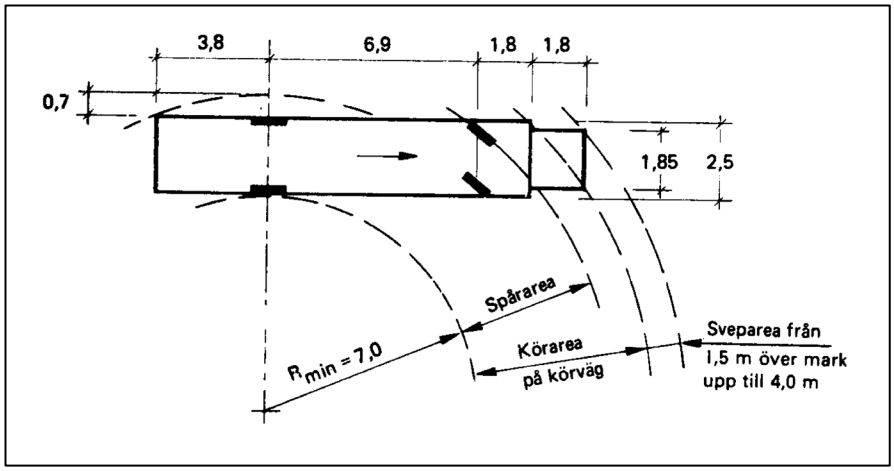

Figur 3: Krav på en inre kurvradie på minst 7,0 meter för räddningsväg.

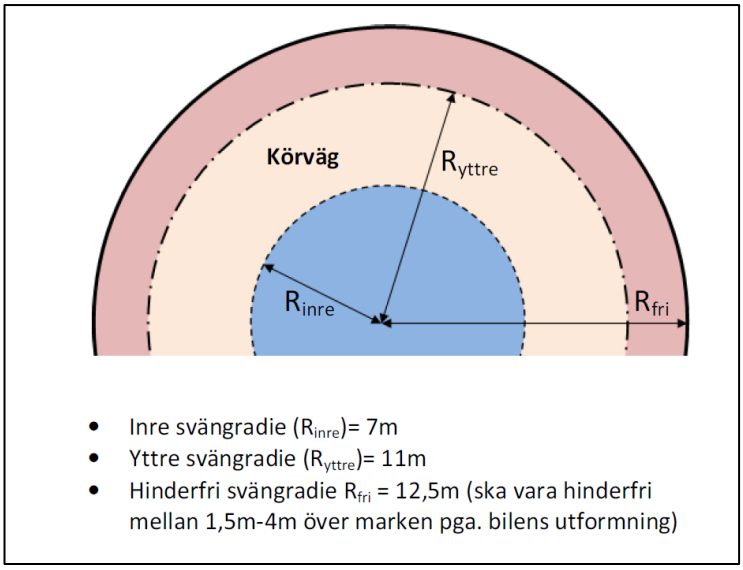

Figur 4: Ytterligare förklaring, hinderfri radie i räddningsvägens kurvor.

Räddningsvägar ska i största utsträckning hållas fria från teknisk utrustning som brandposter och rökluckor.

Om räddningsväg är placerad på en annan fastighet än den som räddningsvägen ska betjäna ska ansvarsförhållande dokumenteras i ett servitut eller i brandskyddsdokumentationen.

Vid komplexa byggnader/områden kan räddningstjänsten begära in insatsförberedande information som insatskort på ägarens bekostnad.

Infart till räddningsväg

Räddningsvägen ska kunna nås utan att fordonen behöver backa in. Det godtas att fordonen backar ut från en räddningsväg. Räddningsvägen ska normalt ansluta i närheten till byggnadens gatuadress. För att säkerställa tillgänglighet till områdets räddningsväg krävs parkeringsförbud vid infarten. Det kan exempelvis lösas med markeringar i gatan eller fasning av kantstenar. Fastighetsägaren är ansvarig för att det finns en fullgod infart till räddningsvägen. Kontakt bör tas med kommunen för att hantera eventuella avtal samt parkeringsförbud som krävs för att anordna infart till räddningsvägen. Observera att infarten ska vara utformad så att höjdfordonet kan svänga in på räddningsvägen.

En räddningsväg ska vara tydligt utmärkt med standardiserad skylt. Det ska tydligt framgå i terrängen hur räddningsvägen löper längs hela sin sträckning. Här är det särskilt viktigt att säkerställa funktionen vintertid. Även uppställningsplatsen bör markeras om den inte är lätt identifierbar.

Bommar och lås

Bommar, grindar och dylikt ska lätt kunna öppnas. Eventuell låsning ska ske med någon av följande (OBS: Digital nyckel förespråkas alltid, i andra hand brandkårsnyckel):

Brandkårsnyckel

SOS-nyckel-länsnyckel

Trekantsnyckel

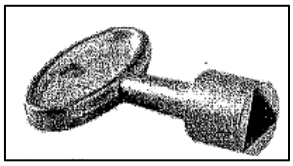

Digitalt lås finns i olika former beroende på vilken grind/bom ni har. Det kan vara hänglås, nyckelbrytare eller låscylinder. Hänglås innebär att man kan öppna med två oberoende av varandra nycklar.

Fastighetsägaren **måste** ha nyckel till låssystemet för att kunna utföra kontroll och underhåll av detta. Låsen bör utformas på sådant sätt att nyckel kan tas ur låset då bommen öppnats. Detta så att räddningstjänsten kan öppna flera lås med samma nyckel.

Använder ni er av digitala lås kan dessa även användas på exempelvis ett sophus eller en trappuppgång för snabbare insats. I dessa fall förespråkar räddningstjänsten duo-lås.

Utrymning med hjälp av Räddningstjänsten Väst

Utrymning med hjälp av Räddningstjänsten Väst kan ske antingen med hjälp av bärbar stege eller med höjdfordon. Vilka verksamhetsklasser detta kan vara aktuellt för presenteras längre fram i texten och även var i Räddningstjänsten Västs geografiska område utrymning med hjälp av räddningstjänsten kan ske.

Räddningstjänsten Väst rekommenderar att utrymning löses utan räddningstjänstens hjälp i form av dubbla trapphus, så kallade Tr 1- eller Tr 2-trapphus. Vid ny- eller ombyggnation av lägre hus rekommenderar räddningstjänsten även att denna utrymning sker utan räddningstjänstens hjälp. Om utrymning sker utan räddningstjänstens hjälp ska en uppställningsplats för räddningstjänstens utryckningsfordon vara maximalt 50 meter till sämst belägna platsen.

Utrymning med bärbar stege

Nedan redovisas en tidskörningsanalys av insatstiden för Räddningstjänsten Väst. Utöver att befinna sig inom det berörda området ska alla övriga krav enligt Boverkets byggregler vara uppfyllda. Observera att nedan gäller bara vid normalberedskap. Beredskapsläget ändras vid pågående insatser och vid andra behov eller prioriteringar.

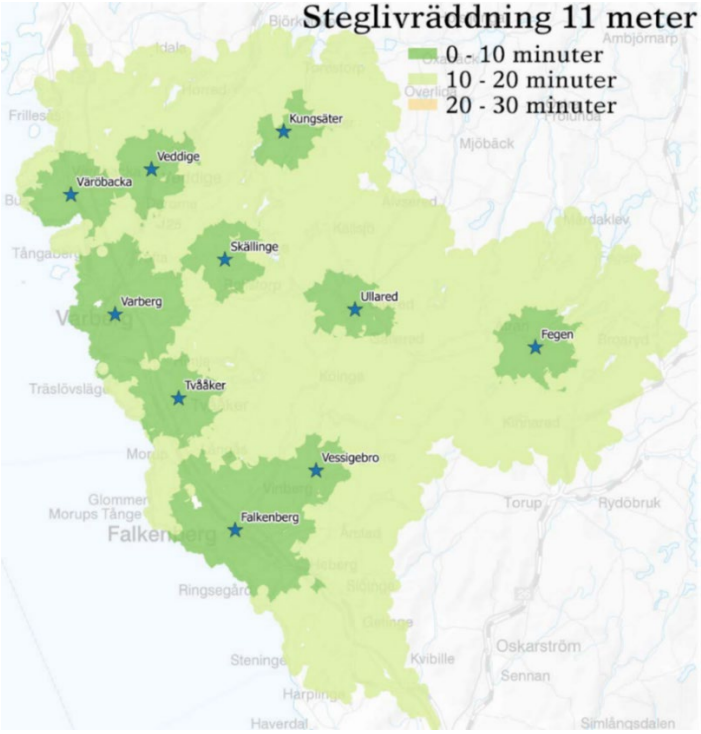

Figur 3: Tidskörningsanalys för Räddningstjänsten Väst.

Förutsättning för utrymning via bärbar stege

Utrymning med hjälp av räddningstjänstens stegutrustning kan i vissa fall räknas som en alternativ utrymningsväg enligt Boverkets byggregler. Utrymning kan endast ske från bostäder och mindre kontor (verksamhetsklass 1 och 3) förutsatt att högst 15 personer utrymmer denna väg från brandcellen. 20 minuter från någon av stationerna kan utrymning med stegutrymning från så kallade Vk3-bostäder ske om byggnaden är på maximalt 3 våningsplan.

Räddningstjänsten Väst rekommenderar att utrymningsfönster är sidohängda och att utrymning hellre sker från balkong än fönster. Ett utrymningsfönster ska vara lätt öppningsbart utan nyckel eller verktyg. Summa av bredd och höjd bör vara minst 1,5 meter, med en fri bredd om minst 0,5 meter och fri höjd om minst 0,6 meter. Mellan fönster och golv får det vara maximalt 1,2 meter.

Räddningstjänsten Väst anser att det är betydligt säkrare att utrymma via höjdfordon jämfört med bärbar stege. För att kunna utrymma via räddningstjänstens bärbara stege krävs att personerna har fysiska och psykiska förutsättningar för att själva klättra ut genom ett fönster/över ett balkongräcke och vidare ner på stegen. De som utrymmer via den bärbara stegen förväntas kunna utrymma själva och räddningstjänstens personal klättrar endast upp för att bistå de utrymmande.

Vid ny- och ombyggnation rekommenderar Räddningstjänsten Väst att det skapas åtkomlighet för räddningstjänstens höjdfordon till byggnader med fler än två våningar ovan mark. Uppställningsplats för höjdfordon ska då utföras enligt beskrivning i detta dokument.

Boverkets byggregler medger att räddningstjänstens bärbara stege kan användas om det vertikala avståndet mellan marken och ett fönsters underkant eller balkongräcket inte överstiger 11,0 meter. Det maximala avståndet mellan uppställningsplats för utryckningsfordon och sämst belägna platser får maximalt vara 50 meter. Vid utrymning med hjälp av bärbar stege ska det finnas uppställningsyta enligt beskrivning av uppställningsplats för bärbar stege som finns i detta dokument.

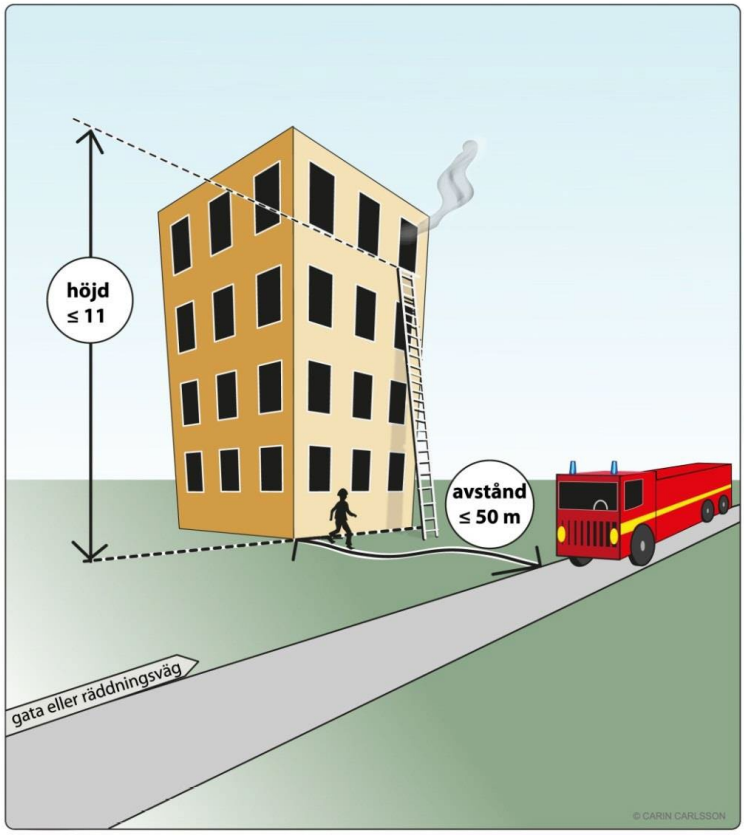

Figur 4: Bild över uppställningsplats och placering av stege.

Utformning av uppställningsplats för bärbar stege

För att ställa upp den bärbara stegen krävs en 3 meter lång uppställningsyta, placerad 1-1,5 meter från husväggen/balkongkanten. Uppställningsytan bör vara hårdgjord (asfalt, grus, gräsarmering) men gräsmatta kan accepteras om det bedöms att denna har tillräcklig bärighet för att klara stegen samt vikten från två personer (totalt minst 250 k). Uteplatser, planteringar, utskjutande konstruktioner etcetera får inte försvåra uppställning av den bärbara stegen. Förutsättningar för hinderfri och disponibel arbetsyta samt hårdgjord uppställningsyta framgår av figuren nedan.

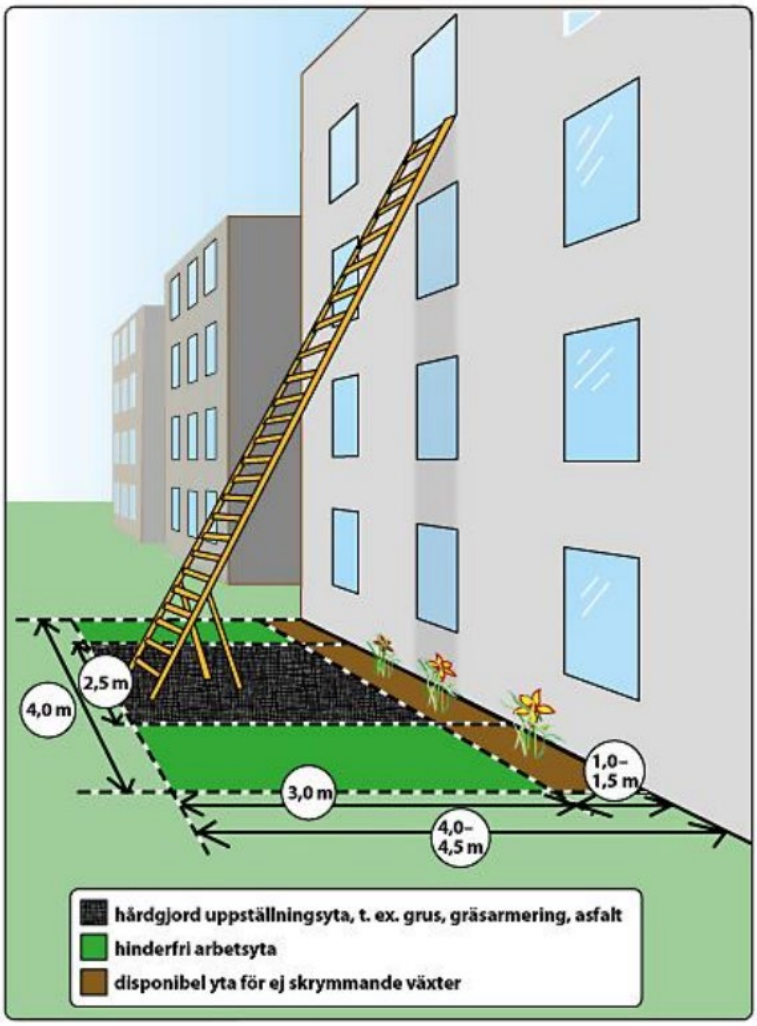

Figur 5: Utformning av uppställningsyta för bärbar stege.

Den bärbara stegen ska inte behöva transporteras genom dörrar/grindar, upp för trappor eller dylikt för att nå uppställningsplatsen. I undantagsfall kan dock stegen behöva transporteras genom en enstaka dörr/grind in till en innergård eller via en passage och då ska dessa vara utformade så att stegen lätt kan bäras igenom. Stegen kan bäras upp för maximalt fem trappsteg. Räddningstjänsten Väst anser inte att det är ett alternativ

att fastighetsägaren placerar en stege på exempelvis en innergård som räddningstjänsten ska resa. Detta då stegen enligt arbetsmiljöreglerna måste underhållas och kontrolleras och det är vår skyldighet att säkerställa att så är gjort innan stegen nyttjas.

Utrymning med höjdfordon

Fönsterutrymning med hjälp av räddningstjänstens höjdfordon kan tillgodoräknas inom ett område med en insatstid på högst 10 minuter som beräknas från stationerna i Varberg och Falkenberg. Aktuella områden presenteras i figuren nedan.

Figur 6: Områden som nås inom 10 minuter från Falkenberg och Varbergs räddningsstation.

Förutsättningar för utrymning med hjälp av höjdfordon

Räddningstjänstens höjdfordon kan användas för utrymning under förutsättning att körbar väg/räddningsväg och uppställningsplatser för höjdfordon finns. Vidare ska avståndet mellan marken och fönstrets underkant eller balkongräcket inte överstiga 23 meter. Högre byggnader ska dimensioneras för utrymning utan hjälp av räddningstjänsten. Räddningsväg och uppställningsplatser ska utföras enligt beskrivning i detta dokument.

Då höjdfordon används för utrymning rekommenderar Räddningstjänsten Väst att samma utrymningsstrategi (höjdfordon) används för hela byggnaden för att skapa en överblickbar och hanterlig utrymningssituation. Det är mindre lämpligt att använda bärbar stege på vissa delar av en byggnad och höjdfordon i andra delar av byggnaden.

Utformning av uppställningsplats för höjdfordon

Räddningstjänsten Väst anser att hela räddningsvägen vid huset bör utföras 5 meter bred så att den kan fungera som uppställningsplats längs sin sträckning. För att kunna utnyttja Räddningstjänsten Västs höjdfordon maximalt behöver uppställningsplatsen vara 6 meter bred. En uppställningsplats för räddningstjänstens fordon ska uppfylla följande krav som återfinns i byggreglerna:

- Minst 5 meter bred och 12 meter lång.
- Maximalt 8,5 % lutning i någon riktning.
- Hårdgjorda ytan ska klara 100 kN axeltryck.
- Vara placerad utanför de balkonger eller fönster som ska kunna nås med höjdfordon.
- Vara placerad maximalt 9 meter från husvägg eller balkongkant. Avståndet mäts från fasaden (vid fönsterutrymning) eller balkongkanten till hävarens rotationscentrum.
- Ska vinterväghållas.
- Backning till uppställningsplatsen ska undvikas.

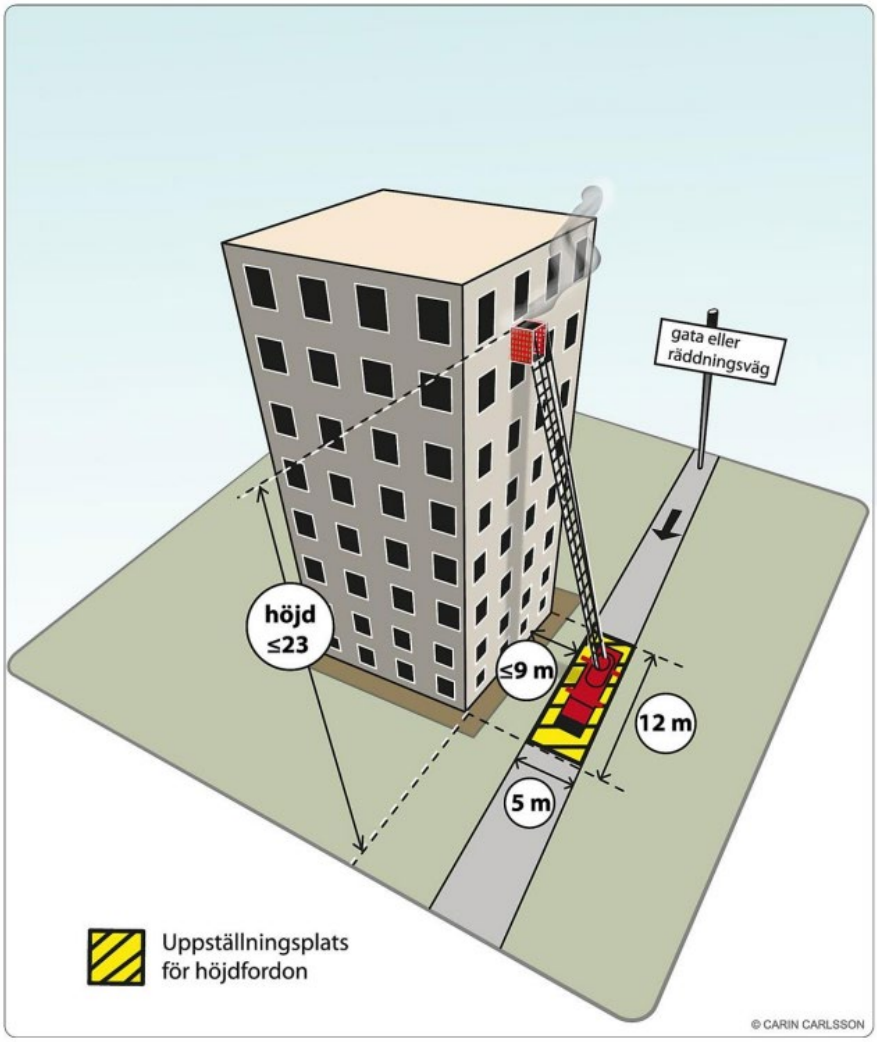

Figur 7: Uppställningsplats för höjdfordon.

Inga hinder så som träd, trädkronor, lyktstolpar, skyltar, betongsuggor, parkerade bilar eller liknande får inskränka på uppställningsplatsens eller räddningsvägens fria mått eller hindra stegen från att nå de lägenheter och kontor som den är tänkt att utrymma. Vid nyetablering av bostäder eller kontor som ska utrymmas med hjälp av räddningstjänsten uppstår ibland problem mellan trädplantering och uppställnings-plats för räddningstjänstens fordon. Därför är det viktigt att räddningstjänstens tillgänglighet och plantering av träd samordnas.

Räddningstjänsten Väst har inte möjlighet att avgöra om träd kommer att inkräkta på uppställningsplatser eller hindra tillgänglighet i framtiden utan byggherren/ fastighetsägaren ansvarar för att säkerställa räddningstjänstens åtkomlighet. Om räddningstjänstens åtkomlighet inte kan säkerställas krävs att byggnaderna dimensioneras för utrymning utan räddningstjänstens medverkan.

Underhåll

Räddningstjänsten vill betona att det är ägare och nyttjanderättshavare som ansvar för att räddningsvägar och uppställningsplatser underhålls och har avsedd funktion. Ytor som är till för räddningstjänsten ska tillföras i fastighetens systematiska brandskyddsarbete. Räddningsvägar och uppställningsplatser ska underhållas enligt följande:

- Full funktion uppnås oavsett årstid eller tidpunkt på dygnet.
- Snöröjas och sandas vid behov. Snöröjning och sandning ska ske utan dröjsmål.
- Räddningsvägar och uppställningsplatser ska hållas fria från parkerade bilar, containrar och andra hindrande föremål.
- Rensas från vegetation såsom trädgrenar, buskage och dylikt.

Vid projektering av markytor vid och omkring vägar där räddningstjänstens fordon ska framföras är det viktigt att planera för ett enkelt underhåll med tanke på vegetationens utbredning med tiden.